

kettő hatvanéves multra tekinthet vissza, a filharmónikus zenekaron kívül a városban mintegy 16, részben ének, részben hangszeres zenepártoló egyesület működik (nem is szólva 18 cigánybandájáról), amelyek a társadalom legkülönfélébb osztályaiból alakultak. A hangversenyélet intenzívebb kibontakozása ennek ellenére sok nehézségbe ütközik. Legtöbb vidéki város zenei életét megbénítják a megfelelő hangversenyterem hiánya, a nagy teremléretek, adók és illetmények költségei, a vendégszereplő művészek nagy honoráriumai, amelyek az egész jövedelmet felemésztik. — Ezen csakis ingyenes hangversenyterem megszerzése segíthetne, ez lehetővé tenné a zenegyűléteket és a fiatal magyar művészek gyakoribb szereplését. A hírneves művészek pedig, akik vendégszerepelni jönnek vidékre, szemük előtt kell hogy tartsák azt az elsődrendű kulturális feladatot, amely ilyen esetekben rájuk hárul. Nem anyagi érdekek, hanem a vidék zenei izlésének művelése legyen főcéljuk. Ugyanezt szolgálhatná Szeged operaszínpada is. Színházának operaszemélyzete és énekkara önjelétől is rendezhet előadásokat, csak zenekarát kell a filharmónikusokkal kiegészíteni. Ilyen apparátus épen a legalkalmasabb volna az operairodalom kisebb, de nagy zenei értékű operáinak művelésére. A szegediek hagyják Wagnert nyugodtan a fővárosnak és inkább legyenek legkiválóbbak Cimarosa, Pergolese, Mozart, Offenbach stb. 1—2 felvonásos, kisebb kiállítást igénylő operáinak előadásában. Közönségük operaigényeinek művelésére ezek az értékes művek nagyon is alkalmasak. Sajnos, ma az extenzív fejlesztésre kevés mód van s bár az utóbbi években nagyszerűen fellendült Szeged ezen a téren sem panaszkodhatik, zenekultúrájának hiányait ma még egyelőre inkább az intenzív, befelé menő szellemi emelés pótolhatja.

Ez más szóval specializálódást jelent abban az irányban, amely irány Szeged sajátos szellemi légkörének leginkább megfelel. Így készülhet elő azokra az időkre, midőn az ország második kultúrközpontjává emelkedik.

*

Wagner Siegfried, a nagy Wagner Richard fia röviddel az idei bayreuthi ünnepi játékok megkezdése után Bayreuthban meghalt. 1869-ben született Tribschenben (Svájc); 14 éves volt, mikor nagynevű apját elvesztette. Előbb építésznek képezte ki magát, csak azután kezdte meg Humperdincknél és Kniesenél zenei tanulmányait. 1894 óta mint karmester működött Bayreuthban, ahol édesanyja, Wagner Cosima visszavonulása után teljesen átvette az ünnepi játékok vezetését. Mint zeneszerző főképp mondákat és meséket feldolgozó népies operákat írt, amelyek inkább a Weber-operafarmákra térnek vissza. Főképp mint apja műveinek interpretálója szerezte a legnagyobb érdemeket. Hű és alázatos őrzője volt a bayreuthi hagyományoknak. Anyja mellett elsősorban az ő fáradozásainak köszönhető a bayreuthi kultusz nagymérvű kivirágzása, amely épen az idén Toscanini páratlan művészi teljesítményével Wagner legcsodálatosabb alkotásában, a Tristan és Isoldében érte el tetőfokát. Fájdalmas rendelése a sorsnak, hogy az általa olyan fényesen és minden erejének megfeszítésével előkészített előadások diadalát már nem élvezhette. Halála a wagneri körnek pótolhatatlan veszteséget jelent.

Prahács Margit.

Jókai levelei Haynald érsekhez.

Haynald Lajos, néhai kalocsai bíboros-érsek levelezésének gazdag és érdekes gyűjteményét a kalocsai Főszékesegyházi Könyvtár őrzi. Az irodalmi levelek gyűjteményében van

Jókai Mórnak is négy kiadatlan levele. Mind a négy levélen a megszkott lila tintával peregnék Jókai gyöngybetűi.

Két levélre rávezették Haynald válszának fogalmazványát. A fogalmazvány dr. Valihora Ágoston akkori udvari papnak kezeírása. Valihora 1886-ban lett érseki titkár, előzőleg szentszéki jegyző volt. Mint prelátuskanonok halt meg Kalocsán 1923-ban.

Időrendben közlöm Jókai leveleit a meglevő válaszokkal együtt.

1.

Negyedív fehér írópapiron Jókai levele :

Kalocsa.

Bibornok érsek Haynald Lajos ő eminentiájának.

Fogadja eminentiád legőszintébb üdvkívánataimat helvenedik születésnapjára. Kísérje ég áldása hosszú évek során: tartsa meg nemzetünk javára.

Jókai.

A lap alján a válasz fogalmazványa :
Nagyságos Jókai Mór úr

Budapest
Kerepesi-út.

Kedves távirati üdvözlete által nagyon megtisztelve és bensőleg megörvendeztetve érzvén magát a hetvenedik évébe nem régen belépett öreg ember, kéri az Istent, hogy Nagyságodat és szeretettjeit áldja meg és boldogítsa.

Haynald.

A hátsó lapon az iktatás : Haynald írásával : Jókai, oct. 1885.

2.

Levélpapírra írt levél.

Eminentias Uram,

őszintén tisztelt Bibornok úr.

Kálvinista létemre emberi kötelességemnek tartom egy szegény katolikus fiút Kitünőséged kegyes pártfogásába ajánlani. Papp Árpád, jó család sarjadéka, atyját, egy derék államhivatalnokot korán elvesztette (a választások alatt, hű kormánypárti buzgólkodásáért orozva

megölkék itt Pesten). Azóta szegény özvegy anyja neveli, ő Felsége által adott 150 forintnyi évi kegydíjból és kézi munkájából.

Az ifjú pappá akar lenni. Itt nekem, mint advocatus diabolinak inkább azon kellene munkálkodnom, hogy egy lelket a mennyországától elragadjak, de lenyomja a mérleget nálam az emberszeretet s ez kényszerít, hogy Eminentiadat mély tisztelettel felkérjem, karolja fel e szegény fiúnak a sorsát s aki annyi ezerekkel jót tett, tetézze meg az eredetükre visszazálló áldások hosszú sorát e nyomorult család hálafohászaiival is.

Mely kérésem után maradok Eminentiadnak

hízelkedésre soha nem kész, de az igaz érdem előtt mindig meghajló szolgája
Budapest, 1886 Márt. 26.

Jókai Móric.

A levél élén s a hátsó lapon az érseki iroda iktatásának jelzése : Jókay pr. 27/3. 1886.

3.

Levélpapírra írt néhány sor :

Eminentias Uram.

Ha csak az Úr akarandja és élünk, nem mulaszlandom el fölöttébb megtisztelő meghívásának eleget tenni.

Legmélyebb tisztelettel Eminentiadnak alázatos szolgája

Bpest, 1888 Jun. 19.

Jókai Mór.

A levél élén az érseki iroda iktatása kék ceruzával : Jókay pr. 19/6. 888.

4.

A 2. sz. levéléhez hasonló levélpapírra írt levél :

Eminentias Uram.

Fogadja a mai örömnapon egyik legcsekélyebb, de legigazabb tisztelőjének szívből megérett üdvkívánatait.

A minden népek Istene tartsa meg Eminentiad drága életét, hazánknak, nemzetünknek és az emberiségnek javára a lehető legkésőbb időig: ki már életében megérte halhatatlanságának kezdetét s

nevét monumentumokkal vette körül,
melyek soha el nem mulnak.

*Legmélyebb tisztelettel maradok Emi-
nentiádnak*

Budapest, 1889 oct. 14-én

igaz híve és szolgája

Jókai Móric.

A levél hátsó lapján, a jobb hasábon az érseki iroda iktatása: érk. 15/10. 1889. Jókai Mór. (Mint a válasz is, dr. Valihora kezeírása.)

A bal hasábon a válasz fogalmaz-
ványa: 8vo¹

Nagyságos Úr!

*Szívem mélyéből mondok Nagyságod-
nak papi jubileumom alkalmából meg-
tisztelő kegyes jókívánataiért köszönetet.
A Mindenható oltalmazza és áldja Nagy-
ságodat és valamennyi kedveseit.*

*Mindenkori kitünő tisztelettel vagyok
Kalocsán, 1889 okt. 17.*

alázatos szolgája

Alatta az expedálás jelzése:

exp. 18/10.

Kollár.²

Jókainak e rövid levelein is meg-
csillan közvetlensége s kedves hu-
mora.

Közli:

Timár Kálmán.

Magyar folyóiratszemle.

Az ifjúság mozgalmaival számos közlemény foglalkozott már, amelyek különböző szemszögből igyekeztek az aktuális helyzetet megvilágítani, sőt a jövő célkitűzéseire irányító hatást is gyakorolni. Így egész sorozatok jelentek meg az ifjúság társadalomszemléletéről, különböző irányú reformterveiről, államelméletéről stb. E mozgalmakat tárgyaló közlemények rámutattak a mozgalmak irodalmi színezetére is, maguknak az irodalmi törekvéseknek behatóbb vizsgálatára azonban mindeddig figyelemreméltóbb kísérlet

¹ Jelzés, hogy oktáv alakú levélpapírra írták a levelet.

² Kollár János, világi ember, érseki irodatiszt volt.

nem történt. *Bisztray Gyula a Magyar Szemlében* az utóbbi tíz esztendő magyar verstermesének elemzésével kritikai összefoglalást nyújt legújabb líránkról és ennek tükrében föltárja forrongó fiatalságunknak, az «újarcú magyaroknak» ideológiájában végbe-
ment változásokat. A kép, amely e kritikai összefoglalás alapján elénk tárul, nem igazolja azokat az illuziókat, amelyeket az ifjúság táborában levő poétáinkról sokszor a kritikátlan-
ság és komolytalanság jegyében hirdettek. Az Ady halálát követő első időkben líránk ugyanazon generális hibákat és tévelygéseket mutatja, mint a múlt század 50-es éveiben. A fejtelenségnek és olcsó érvényesülésnek ebben az idejében alig lehet a költészet tisztább szavát hallani. Azok a költők, akik e szomorú években magasan kiemelkednek, messze Erdély hegyei között Ady örökségét már csak sokszorosán megsűrve csillogtatják. A külön útra talált lírikusok között Mécs László hordja az Adytól való elindulás legfeltűnőbb jeleit. Kevésbé széles hullámokat vetett, de kétségtelenül elénk hatást gyakorolt legújabb líránkra Ady pályatársainak költészete is. Az összeomlást követő években ifjúságunk az illuziók délibábjainak eloszlása után egy szabadabb tömörülési lehetőséget keresett és csakhamar megalakította azokat a szövetségeket, amelyek az ifjúság újabb mozgalmaihoz vezettek. Az új szervezkedés, amely keresi a kapcsolatokat a munkás társadalom ifjúságával is és a falu népét is egyesülése körébe akarja vonni, nagy változásokat idézett elő legutóbbi évek alatt az ifjúság ideológiájában. Az új gondolatformáknak tipikus énekese Győry Dezső, akinek verseskötete (Újarcú magyarok) az utóbbi tíz év magyar költői irodalmának legfigyelemreméltóbb termése. Ezek a versek a jelen egy-egy égető problémáját vetik föl, de egyben túl az aktuálisan művészi dokumentumok is. A jelent-